

Єртахова О., Бутенко В. Сюжетно-рольова гра як засіб логіко-математичного розвитку дітей молодшого дошкільного віку. *Дошкільна і початкова освіта: реалії та перспективи: збірник наукових статей студентів, магістрантів та молодих науковців*. Суми ФОП Цьома С.П., 2023. С. 94–98.

Оксана Єртахова, Віта Бутенко

*Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка*

СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкрито сутність наукової категорії «логіко-математичний розвиток» та її основних складових; окреслено ключові напрями роботи з логіко-математичного розвитку дітей молодшого дошкільного віку; визначено можливості використання сюжетно-рольової гри в логіко-математичному розвитку дітей молодшого дошкільного віку.

Ключові слова: *логіко-математичний розвиток, сюжетно-рольова гра, діти молодшого дошкільного віку.*

Постановка проблеми. Сьогодні ні в кого не виникає сумніву, що швидкий технологічний розвиток, розвиток ІТ-індустрії та технологій вносить значні зміни в життя суспільства, вимагає нових підходів у навчанні та вихованні дітей. Перед педагогами постає завдання виховати покоління, яке здатне розв'язувати складні інтелектуальні задачі, швидко орієнтуватися у навколишньому середовищі, вміти аналізувати та критично мислити. Нині освіта повинна не стільки надати знання дитині, скільки навчити її послідовно та доказово мислити, сформувати вміння здійснювати завершені логічні аргументації, вміння продуктивно взаємодіяти з навколишнім середовищем, яке швидко

змінюється. Тому актуальним питанням є логіко-математичний розвиток дітей, починаючи з молодшого дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблема логіко-математичного розвитку в житті дітей дошкільного віку є досить актуальною, тому різні аспекти її розглядались у дослідженнях багатьох науковців: Н. Баглаєвої, О. Брежнєвої, А. Белошистої, Л. Гайдаржийської, Л. Зайцевої, Т. Степанової, О. Фунтікової та ін. Проблемі вивчення впливу ігрової діяльності на розвиток особистості дитини дошкільного віку присвячено доробки Л. Артемової, В. Бутенко, А. Бурової, Н. Гавриш, К. Карасьової, Н. Кудикіної, Т. Піроженко, О. Савченко, Г. Тарасенко, О. Чепки, М. Шутя та ін. Незважаючи на велику кількість досліджень, визначення потенціалу сюжетно-рольової гри в логіко-математичному розвитку дітей молодшого дошкільного віку потребує подальшого вивчення.

Мета статті: дослідити можливості використання сюжетно-рольової гри в логіко-математичному розвитку дітей молодшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Із метою чіткого розуміння досліджуваного питання, з'ясуємо трактування основних складових логіко-математичного розвитку у науковій літературі. Почнемо із поняття «логіка». Давньогрецьке слово «logos», значення якого пов'язане з поняттями «слово», «думка», «мова», лежить в основі походження терміну «логіка» [2]. Логіка – це міркування, а будь-яке міркування позбавлене логіки стає неправильним. Мислити логічно означає мислити чітко й послідовно не припускає суперечностей у власних міркуваннях. Логіко-математичний розвиток, за судженнями Н. Баглаєвої [2], це – зміни в пізнавальній діяльності дітей дошкільного віку, що відбуваються внаслідок розвитку математичних умінь і пов'язаних з ними логічних операцій.

У якості ключових напрямів роботи з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку науковці [1] виділяють такі:

- визначення схильності дитини;
- організація індивідуальної роботи з дитиною по засвоєнню знань і розвитку логічного мислення;
- використання засобів цікавої математики;
- організація додаткової освіти (гурткова робота).

Значну увагу логіко-математичному розвитку дітей приділено Базовим компонентом дошкільної освіти (Державним стандартом дошкільної освіти) нової редакції [1]. Освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» передбачається сформованість доступних для дітей дошкільного віку уявлень та еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів навколишнього світу. Показником сформованості цих уявлень є здатність дітей застосовувати набуті знання у практичній діяльності, оволодіння способами пізнання дійсності, розвиток наочно-дійового, наочно-образного, словесно-логічного мислення.

У чинних програмах з дошкільної освіти визначено вимоги до логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. Зокрема, відповідно до Програми розвитку дитини дошкільного віку від народження до 6 (7) років «Я у Світі» у дітей молодшого дошкільного віку повинні бути сформовані вміння [3, с. 242]:

- знаходити спільне й відмінне між двома предметами;
- конструювати за зразком;
- складати зображення з 4-8 частин;
- називати групи предметів узагальненими словами;
- розв'язувати прості логічні завдання;
- прогнозувати розвиток подій, планувати власну діяльність;
- відокремлювати значиме для себе та незначиме;
- класифікувати предмети за кольором, формою, величиною.

Оптимальним засобом логіко-математичного розвитку для дітей дошкільного віку ми вважаємо сюжетно-рольові ігри, які можна позначити

як творчі. Основна відмінність від інших ігор полягає в самостійності створення сюжету і правил гри та їх виконання. Найбільшої цікавості для дітей мають перевагу такі ролі, які дають їм можливість проявляти високі моральні якості особистості: чесність, сміливість, товариство, спритність, дотепність, кмітливість. Тому такі ігри сприяють не тільки виробленню окремих логіко-математичних навичок, а й гостроти і логічності думки. Зокрема, гра сприяє вихованню дисциплінованості тому, що будь-яка гра проводиться за відповідними правилами. Включаючись у гру, дитина виконує певні правила, при цьому вона підкоряється самим правилам не з примусу, а цілком добровільно, інакше не буде гри. А виконання правил буває пов'язано з подоланням труднощів, з проявом наполегливості.

Сюжетно-рольова гра характеризується як форма практичного розуміння оточуючої реальності, як засіб отримання знань. У таких іграх дітьми відтворюються найбільш цікаві для них трудові та побутові процеси дорослих. У розвитку дітей вдосконалюється логіко-математичне мислення, яке дає змогу аналізувати процеси, ухвалювати рішення та коригувати власні дії відповідно до певних умов. У сюжетно-рольових іграх математичного змісту знання дітей молодшого дошкільного віку не лише вдосконалюються та примножуються, а й набувають якісних змін та усвідомленого характеру.

Завданнями щодо використання сюжетно-рольових ігор у логіко-математичному розвитку дітей молодшого дошкільного віку ми визначаємо такі:

- розвивати математичні здібності дітей;
- формувати вміння рахувати в межах 5;
- підвищувати інтелект дітей;
- розвинути вміння виконувати логічні операції;
- сприяти правильній орієнтації в просторі та часі.

Спираючись на дослідження М. Смолюк [4] нами окреслено принципи логіко-математичному розвитку дітей молодшого дошкільного віку:

- *розвивального навчання*, за допомогою якого діти не лише можуть отримати знання, вміння, а також у них відбувається розвиток усіх пізнавальних психічних процесів, пов'язаних із відчуттями, сприйманням, пам'яттю, уявою, мовленням та міркуванням, тобто відбувається повноцінний розвиток особистості;

- *індивідуального підходу до дітей*, який передбачає проведення навчання на базі поглибленого знання індивідуальних якостей дітей, а також забезпечення таких умов, за яких відбуватиметься активна пізнавальна діяльність вихованців групи загалом і кожної дитини зокрема;

- *науковості та доступності*, який полягає в тому, що в дітей формуються елементарні, але по справжньому наукові й правдиві знання з математики;

- *систематичності та послідовності*, який полягає в логічному порядку засвоєння матеріалу, в якому нова інформація буде базуватися на раніше отриманих знаннях та вміннях;

- *наочності*, який зумовлений тим, що мислення в дітей є наочно-образним. Наочні засоби застосовують на всіх етапах освітнього процесу (під час пояснення нової теми вихователем, закріплення знань, формування вмінь, виконання самостійних вправ та завдань, контролю рівня опанування навчального матеріалу);

- *диференціації*, який полягає в тому, що вихованців, подібних за деякими індивідуальними особливостями, в процесі навчання об'єднують у групи для збільшення ефективності навчання;

- *природовідповідності*, що полягає у врахуванні природних особливостей дітей та формуванні навичок гармонійного поведіння відповідно до умов навколишнього світу;

– *культуровідповідності*, який полягає в тому, що освітній процес має ґрунтуватися на універсальних загальнолюдських цінностях, а також на сприйнятті дитини як вільної й цілісної особистості, здатної самостійно здійснювати вибір, самовизначатись у світі культури [4].

Як бачимо, в процесі сюжетно-рольової гри, при виконанні різноманітних дій логіко-математичного змісту, діти молодшого дошкільного віку освоюють уміння виявляти та абстрагувати предмети, порівнювати, класифікувати й узагальнювати їхні властивості. Чим різноманітніший матеріал, тим складніше абстрагувати одні властивості від інших, а значить, що діти розвивають власну пам'ять, а також логічне мислення.

Висновки. На основі проведеного аналізу можна зазначити, що систематичне використання сюжетно-рольових ігор в процесі логіко-математичного розвитку дітей молодшого дошкільного віку сприятиме розвитку розумових здібностей, збагаченню математичного мислення, поліпшенню якості результатів навчання, а також підготовку дітей до застосування власних математичних здібностей у реальних життєвих ситуаціях та щоденних викликах.

Перспективним напрямом подальших наукових пошуків вбачаєм розроблення та теоретичне обґрунтування моделі логіко-математичного розвитку дітей молодшого дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Баглаєва Н.І. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят. *Дошкільнє виховання*. 1999. № 7. С. 3–4.

3. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О.П. Аксьонова, А.М. Аніщук, Л.В. Артемова [та ін.]; наук. кер. О.Л. Кононко. Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с.

4. Смолук С.В. Створення розвивального освітнього середовища в умовах закладу дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2019. Вип. 14. Т. 2. С. 188–192.